

דברי תורה

מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו בסעודה שלישית פרשת האזינו תשפ"ב לפ"ק

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויען - גליון אלף רמ"ט

ומקודם אקדים מה שהרהרתי ביום הקדוש העל"ט, שאמר הכתוב (ויקרא טז-ל) כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאותיכם לפני ה' תטהרו, דלכאורה סיום הכתוב מיותר, דבודאי כיון שמטהר אותנו מכל חטאינו, אנו עומדים לפניו בטהרה.

ונראה דהנה בקרא לא מבואר להדיא באיזה שעה ביום הכיפורים חל הכפרה, בכניסת הלילה, או בכניסת היום, או בסוף היום. והרמב"ן (שבועות יג.) הביא דבירושלמי איכא דיעה שאין יום הכיפורים מכפר אלא בסופו ע"ש. אמנם בגמרא דידן (שבועות שם, כריתות ז.) מבואר, דאין ליל יום הכיפורים מכפר, דכתיב כי 'ביום' הזה יכפר, אבל תיקף בכניסת היום בעמוד השחר חל הכפרה, ושוב בכל שעתא ושעתא מכפר, היינו שכל רגע ורגע מכפר עד סוף היום, לכפר גם מה שחטא באמצע היום ע"ש. ולפי זה כל אדם כשמשכים בבוקר ממטתו ביום הכיפורים הוא מנוקה ומטהר מכל העונות שעשה במשך כל השנה. וכשעומד להתפלל הרי תפלותיו יוצאים מפה טהור שאין בו חטא, והוא במדרגת צדיק שאין עליו שמץ חטא, וממילא יש חשיבות רבה ועצומה לתפלת כל אדם ביום הכיפורים, אשר בכל השנה כולה אין לו תפלות טהורות כל כך כמו התפלה שעומד ומתחנן ביום הקדוש, בהבל פה שאין בו חטא.

הנה התורה הקדושה סמכה מצות סוכות תיכף אחר יום הכיפורים, הגם שהזמן של בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציאי אותם מארץ מצרים (ויקרא כג-מג), היתה בחודש ניסן, נדחתה קיום הזכרון לחודש תשרי. ועיין בטור (סימן תרכה) בטעם הדבר. ויש מקום לומר בזה עוד.

גם להבין מה שבסוף התפלות של יום הקדוש, אנו מסיימים בקבלת עול מלכות שמים, באמירת שמע ישראל, ושבע פעמים ה' הוא האלקים, ובתקיעת שופר. וכבר כתבו הטעם, כי בעשרת ימי תשובה יורדת השכינה משמי מעל למטה על הארץ קרוב להאדם, וכמו שנאמר (ישעיה נה-ו) דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב (ראש השנה יח.). ובמוצאי יום הכיפורים עולה השכינה למעלה למקומה, עד למעלה מהשבעה רקיעים, ועל כן אנו מייחדים שמו שבע פעמים, בכל עליה מרקיע לרקיע. וכמו במתן תורה נאמר (שמות יט-יג) במשוך היובל המה יעלו בהר, וברש"י כשימשוך היובל, הוא שופר של איל, קול ארוך, הוא סימן סילוק השכינה, וכיון שנסתלק הם רשאים לעלות ע"כ. כן אנו תוקעין תקיעה גדולה לסילוק השכינה ע"כ. וגם בזה יש לומר עוד טעם.

עוד גם זאת, כי יום הכיפורים הוא יום המשפט, ביום צום כיפור יחתמו, ומסתבר דהמשפט הוא רק ביום ולא בלילה, כדיני התורה, שדין רק ביום ולא בלילה (סנהדרין לב.). ואיתא במדרש (ב"ר ג-ג) ויבואו שני המלאכים סדומה בערב (יט-א), אמר רבי לוי אין הקב"ה דן את אומות העולם אלא בלילה בשעה שהן ישנים מן העבירות [להטותן לכף זכות משום דכתיב (תהלים קמה-ט) ורחמיו על כל מעשיו, רש"י]. ואינו דן את ישראל אלא ביום בשעה שהם עסוקים במצוה, הדא הוא דכתיב (שם ט-ט) והוא ישפוט תבל בצדק ידין לאומים במשרים [תבל אלו ישראל המתובלין במצות, דן אותן בשעה שעושין צדקות שהוא ביום] ע"כ. ואם כן עמידת האדם למשפט ביום הכיפורים הוא ביום. ומעתה כיון דבעמוד השחר נתכפרו כל עונות בית ישראל, אם כן בשעה שעומד לדין, לדון על מזונותיו וחיייו וכל צרכיו, הרי הוא מנוקה מכל עון, וראוי להתברך ולצאת בדימוס.

ולפי זה ביום הכיפורים נצרך להאדם שתי סוגי טהרות, חדא, כפרה וטהרה מעונותיו, שנית, לצאת טהור וזכאי בדינו שדין אז עליו על כל ימי השנה. וכיון דבעמוד השחר יצא טהור מעונותיו, שפיר יכולין להיות בטוח כי אחר כך יצא טהור גם במשפטו בעת שדין אותו. וזהו כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאותיכם; שבכניסת היום יכפר אותנו מחטאותינו, לכן זה מסייע שכאשר יעמדו אחר כך במשפט 'לפני ה', גם כן 'תטהרו', לצאת טהור וזכאי בהמשפט.

*

והנה בזמן שבית המקדש היה קיים, היו מביאין ביום הכיפורים שעיר לעזאזל, כמו שנאמר (ויקרא טז-כא) וסמך אהרן את שתי ידיו על ראש השעיר החי, והתודה עליו את כל עונות בני ישראל ואת כל פשעיהם לכל חטאתם, ונתן אותם על ראש השעיר, ושלח ביד איש עתי

המדברה, ונשא השעיר עליו את כל עונותם אל ארץ גזרה. ולכאורה הרי יום הכיפורים מכפר על כל העונות, מעצם קדושת היום, ולמה הוצרכו אז להקריב גם שעיר לעזאזל שישא עונותם אל ארץ גזרה.

אך מבואר בגמרא (יומא פו.) דיש ארבעה חלוקי כפרה, עבר על עשה ושב, אינו זו משם עד שמוחלין לו שנאמר (ירמיה ג-כב) שובו בנים שובבים. עבר על לא תעשה ועשה תשובה, תשובה תולה ויום הכפורים מכפר שנאמר כי ביום הזה יכפר עליכם מכל חטאותיכם. עבר על כריתות ומיתות בית דין ועשה תשובה, תשובה ויום הכפורים תולין ויסורין ממרקין שנאמר (תהלים פט-ג) ופקדתי בשבט פשעם ובנגעים עונם. אבל מי שיש חילול השם בידו, אין לו כח בתשובה לתלות ולא ביום הכפורים לכפר ולא ביסורין למרק, אלא כולן תולין ומיתה ממרקת שנאמר (ישעיה כב-יד) ונגלה באזני ה' צבאות אם יכופר העון הזה לכם עד תמותן ע"כ. ומבואר ברמב"ם (ה' תשובה א-ג) דזהו רק בזמן שאין בית המקדש קיים, ואין לנו מזבח כפרה, אבל שעיר המשתלח היה מכפר על כל עבירות שבתורה הקלות והחמורות וכו' ע"ש. אם כן שפיר הוצרכו אז לשעיר לעזאזל, כי יש עבירות שאין מתכפרין ביום הכיפורים אלא לאחר זמן, ותשובה ויום הכיפורים רק תולין, על כן הקריבו השעיר לעזאזל שנשא כל עונות בית ישראל.

*

היוצא לנו מזה, כי על מצות עשין שבתורה, סגי בתשובה גרידא, ואין צריכין לזה יסורין או יום המיתה שיגמרו הכפרה. ונראה דעל זה רימו הכתוב (דברים ל"א) כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך היום, לא נפלאה הוא ממך ולא רחוקה הוא, לא בשמים הוא לאמר מי יעלה לנו השמימה ויקחה לנו וישמענו אותה ונעשנה, ולא מעבר לים הוא לאמר מי יעבר לנו אל עבר הים ויקחה לנו וישמענו

ל', ושתי פעמים 'ידי' עולה ס'. ולרמוז כי עוצם כפרת השעיר לעזאזל יותר מיום הכיפורים גרידא, היא שמכפרת גם על ס' עבירות הללו שיום הכיפורים לבד לא מכפר.

והנה מנין המצות מדאורייתא מספרם תרי"ג (מכות כג:), ויש עוד ז' מצות דרבנן, וביחד עולה מספרם כמנין כת"ר. וכיון שיום הכיפורים מכפר רק על העשין והלאוין, ולא על כריתות ומיתות בית דין, חסר במספר כפרתם מספר ס' עבירות, ולא מתכפר בו רק תק"ס עבירות. ועל זה רימזו הכתוב בכפרת היום, שאמר (שם טז-לג) ועל כל עם הקהל יכפר, שעולה כמספר תק"ס, מנין החטאים שמתכפר לכל עם הקהל.

*

אמנם יש עצה שיזכה להתכפר על כל החטאים בחיים

חיותו בלי יסורין, והוא מה שכתוב בבני יששכר (תשרי ב-כו) על פי דברי הזוהר הק' (פ' במדבר קכא). דאית חובין דלא מתכפרן עד דאתפטר בר נש מעלמא וכו', והאי יהיב גרמיה ודאי למותא ומסיר נפשיה להאי אתר וכו' (ר"ל מקבל עליו מסירות נפש) כמאן דאתפטר מן עלמא וכו', וכדין קוב"ה מרחם עליו ומכפר ליה לחוביה עכ"ל. הנך רואה שמסירת נפש בכח באמת, אתחשיב כאילו מסר נפשיה בפועל, ואפילו היה בידו עון חילול השם מתכפר ליה עכדה"ק.

ועל זה נאמר (תהלים מד-כג) כי עליך הורגנו כל היום נחשבנו כצאן טבחא, והיינו כי אי אפשר ליהרג לכבוד שמו רק פעם אחת, אך זהו רק בפועל, אבל מסירת נפש בכח יתכן להיות בכל רגע, לקבל על עצמו למסור נפשו על אמונת ה', וכמבואר בצעטיל קטן (אות א) לצייר במחשבתו כאלו אש גדול ונורא בוער לפניו עד לב השמים, והוא בשביל קדושת השי"ת שובר את טבעו ומפיל את עצמו להאש על קידוש השי"ת, ומחשבה טובה הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה, ונמצא שאינו שוכב ויושב בטל רק מקיים מצות עשה דאורייתא. ובפסוק ראשונה של

אותה ונעשנה, כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו. דמבואר ברמב"ן (שם) כי המצוה הזאת קאי על מצות תשובה שמכפרת עון ע"ש. ועל כן אמר כי המצוה הזאת 'לא נפלאה הוא ממך', שצריכין לזה עוד יסורין לגמור הכפרה, על דרך שנאמר (שם כח-נט) והפלא ה' את מכותך. 'לא רחוקה הוא', שיצטרך ליום המיתה ללכת דרך רחוקה מהעולם הזה לעולם הבא. ומפרש 'לא בשמים הוא לאמור מי יעלה לנו השמימה', שרומזת על יום המיתה שנשמתו חוזרת לשמים. 'ולא מעבר לים הוא', שרומזת על היסורין, על דרך שנאמר (תהלים קכד-ד) אזי המים שטפוננו, נחלה עבר על נפשנו, אזי עבר על נפשנו המים הזידונים. 'כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך', בחרטה על העבר ובידיו פה סגי להתכפר, אבל זהו רק 'לעשותו', כאשר עבר על עשה, לא כן על הלאוין צריכין עוד לכפרת יום הכיפורים.

*

אמנם גם יום הכיפורים לא מכפר על הכל, רק על הלאוין

[וכנראה דגם על הלאוין שיש עליהן מיתה בידי שמים, יום הכיפורים לבד מכפר, דקיל יותר מכרת (תוס' שבת כה. ד"ה כרת). ועיין במנחת חינוך (מצוה סד אות כב ואות כז)]. אבל כריתות ומיתות בית דין יום הכיפורים תולה ויסורין ממרקין. והנה בתפארת ישראל (סוף מסכת סנהדרין) מפרט מספרם, דסך כל חייבי מיתות בית דין ל"ו הן, וסימניך ול"ו הכין כלי מות. וסך כל חייבי כריתות, שאין בהודתן מיתת בית דין, הם כ"ג ע"ש. ואם כן יש נ"ט עבירות שלא מתכפרים ביום הכיפורים לבד רק עם יסורים. ויש עוד לאו של ולא תחללו את שם קדשי שמתכפרת רק ביום המיתה. סך הכל יש ס' עבירות שלא נתכפרו ביום הכיפורים.

אבל בזמן שבית המקדש היה קיים, בשילוח השעיר לעזאזל

נתכפרו כל עונות בית ישראל גם ס' עבירות הללו של כריתות ומיתות בית דין. וזהו שרימזו הכתוב 'וסמך' אהרן את 'שתי ידי' על ראש השעיר (טז-כא), וסמך רומזת על הס' עבירות הללו, ואמר שוב את 'שתי ידי', כי ידי'ו בגימטריא

ויום המיתה. ועל כן צורת סוכה בארבע מחיצותיה היא דומיא אות ס', להורות שבזה יש תיקון גם להס' עבירות שיום הכיפורים היה רק תולה ולא ממרק אותן.

*

ובזה היה נראה לבאר מה שאמר הכתוב (תהלים סב-יב) אחת דבר אלקים, שתיים זו שמעתי, כי עוז לאלקים, ולך ה' חסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו. שהכתוב מוקשה מאד, שאמר, ה' דבר אחת ושומע שתיים. ואמר כי עוז לאלקים, מדת הגבורה, וסיים ולך ה' חסד, מדת החסד. אך הכתוב בא לרמוז ענין הנ"ל, דעל כפרת יום הכיפורים כתיב והיתה זאת לכם לחוקת עולם, לכפר על בני ישראל מכל חטאתם 'אחת בשנה' (טז-לד). הרי לנו כי יום הכיפורים ניתן לנו אחת בשנה לכפר. ועם כל זה לא מכפר על הכל, כי נשאר עוד שתי סוגים של עבירות שלא נתכפרו עדיין, והיינו כריתות ומיתות בית דין שנצרכו למרק ביסורין, וחילול השם שמתמרק רק ביום המיתה. וזהו 'אחת' דבר אלקים, היינו יום הכיפורים שניתנה לכפר, אבל 'שתיים זו שמעתי כי עוז לאלקים', שתי סוגי חטאים שמעתי כי גם אחר יום הכיפורים נצרכים ליסורין ממדת הגבורה כדי למרקם.

אבל עם כל זה יש עצה בקבלת האדם על עצמו מסירת נפש בכח, אשר הקב"ה מחשיבו כאילו קיימו בפועל, ואתפטר כבר מעלמא, ובוזה מתכפר הכל. והיינו דסיים 'ולך ה' חסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו', כי חסד ה' הוא כדי שלא ידח ממנו נדח, שמקבל מה שהאדם מוסר נפשו במחשבה, כאילו קיימו בפועל, ואתה תשלם לאיש כמעשהו, ובוזה זוכין להתכפר על הכל.

קריאת שמע וברכה ראשונה של שמונה עשרה יהרהר כנ"ל. ועוד יכוין אם יענו אותנו כל אומות העולם בכל עינים קשים ויפשטו עורו מבשרו להכחיש ח"ו ביחודו, יסבול כל היסטורים ולא יודה להם ח"ו, ויצייר בדעתו ומחשבתו כאלו עושין לו כנ"ל ע"ש.. וזהו 'כי עליך הורגנו כל היום', שנחשב לנו למעלה כאלו אנו הורגים עצמינו יום יום, והוא על ידי ש'נחשבנו כצאן טבחה', שאנו מציירים לעצמינו במחשבה שנלך כצאן לטבחה עבור קדושת שמו.

ולכן כאשר אנו מסיימין התפלות ביום הקדוש, בזמן גמר כפרת עונות בית ישראל, והלא עדיין נשארנו כמה חטאים שיום הכיפורים רק תולה ויסורי'ן ויום המיתה ממרקין, על כן אנו מקבלים על עצמינו מסירת נפש בכח, שבזה תהא נחשב למעלה כאילו אתפטר כבר מן עלמא, ובוזה נצא נקיים וטהורים מכל עון.

וזהו גם כן הטעם שהסמיק ה' לנו מצות סוכה תיכף אחר יום הכיפורים, כי בסוכה אנו יושבים תחת כנפי השכינה, כמבואר בזה"ק (ח"ג קג) שענין הסוכה היא כנשר יעיר קנו על גוזליו ירחף, יפרוש כנפיו יקחהו, ישאהו על אברתו (דברים לב-יא), והיינו שהשכינה חופפת בכנפיה על בניה. ויש בזה רמז על ענין מסירת נפש לה', שאז הנפש חוסה בצלא דמהימנותא, כמו שמתפללין (כתפלת א-ל מלא) המצא מנוחה נכונה תחת כנפי השכינה. ומכניס בהסוכה כל רמ"ח אבריו להיות מוכן למסור אותם על אמונת אלקי עולם, ולהסתופף תחת כנפי השכינה, ולצאת מדיירת ארעי לדירת קבע. ובקבלת מסירת נפש נחשב ליה כאלו אתפטר מעלמא, ובוזה נגמר השלמת כפרת כל עונותיו, שאין צריך עוד ליסורין

הגליון הזה נהגדב על ידי

מוה"ר ר' איוויק מעזעי הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו באירוסו בנו למול טוב	מוה"ר ר' שלמה צבי זינגער הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו באירוסו בנו החתן יעקב נ"י למז"ט	מוה"ר ר' יעקב הכהן רובין הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו באירוסו בנו החתן ישראל מרדכי נ"י למז"ט	מוה"ר ר' יונתן לעפקאוויטש הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו באירוסו בתו למול טוב	מוה"ר ר' משה צבי קליין הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו באירוסו בתו למול טוב
מוה"ר ר' יחזקאל דוד שווארץ שליט"א לרגל השמחה השרויה במעונו בהנכנס בנו לעול התורה והמצות	מוה"ר ר' דוד אברהם הערשקא הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בתו למול טוב	מוה"ר ר' יעקב קנאפפלער הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בנו למול טוב	מוה"ר ר' משה צבי זינגער הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו באירוסו בנו למול טוב	מוה"ר ר' משה צבי קליין הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו באירוסו בתו למול טוב